

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za polleta 1 gld. 80 kr., za četrileta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrlet 1 gld. 15 kr. nov. den.

~ V Ljubljani v sredo 14. junija 1865. ~

Gospodarske stvari.

Poljedelske mašine pri manjših kmetijah.

Kmetijstvo dandanes čedalje bolj napreduje in skuša, da bi móglo biti čedalje manj odvisno od časa, vremena in človeških rok. Dobre mašine opravijo poljsko delo hitreje in boljše kakor cele rajde delavcev. Al mali kmetovavec se še zmirom vbija s svojim starim okornim plugom, se vkvarja s svojo starodavno brano in zdihuje pod vladarstvom podnebne in zemeljske stiske in nerodovitnosti. Za nove iznajdbe in polajšbe se še ne zmeni ne; trmasto se drži le starega in tako dela kakor njegovi spredniki pred 300 leti. In če je o kakem novem orodji govor, se smeja rekoč: „to ni za majhne kmetije; to je le za velika zemljišča in za grajščake.“

Ali je pa to tudi resnica?

Pač žalostno bi bilo, ako bi tako bilo; zato je pa tudi vredno, da se ta reč bolj natanko prevdari.

Po mojih mislih se dá tudi malim gospodarjem pot odpreti, da spoznajo korist tiste pripomoči, ktero njihovemu poljedelstvu ponujajo dobra orodja in mašine, — to se pa doseže s tem, da se veliko mož v en cilj in konec združi. Naloga naših kmetijskih društev in kmetijskih šol ima biti za današnje čase ta, da si prizadevajo male kmetovavce k združenju budit. Kaj pomaga mlademu kmetu od mašin, orodij in novih naredeb govoriti, ako jih pa sam rabiti ne more! Pričeti bi se moralo izprva le z enim novim orodjem ali eno novo mašino; dva ali trije gospodarji skupaj si lahko omislijo dober plug (drevo), boljše brano od navadnih, ki se sploh v deželi špogajo, in ta nova orodja naj bi se zraven navadnih rabila, da vsak lahko primerja delo novega orodja z delom starega. Sejavnico si omisliti, bi se moralo že 4 ali 5 sosedov zediniti, za osti valjar pa kakošnih 15 do 20. Ena sama mlativnica bi bila za srednjo vas dovelj, posebno če se dá sèm in tje prepeljavati.

Tukaj mi pa utegne že kdo besedo presekati, češ, „to ne gré; v nekterih krajih se utegne to kolikor toliko zgoditi, povsod pa nikakor ne.“ Ta ugovor je piškav. Povsod je to mogoče, da se le hoče! Pa umnih mož je treba, kateri začnó in dramijo svoje sosede. Stroški za eno orodje niso tolikošni, da bi dva ali trije kmetje si ne mógli kupiti novega pluga, kateri velja kakih 25 gold. — uma pa imajo naši slovenski kmetje tudi toliko, kolikor ga ima nemški, talijanski ali francozki kmet. Tedaj le začetka je treba.

Samo po sebi se pa razume, da ni dosti, da združenje (asocijacija) ostane samo le za orodje in mašine; tudi z združeno močjó bi se dala dobra živinska plemena (govod, ovác, prešičev) vpeljati; ravno tako tudi skupne sirarije, žganjarije, oljarije itd. napraviti.

Jez nikakor ne pričakujem, da bi gospodarji po teh mojih besedah na vrat na nos po raznih novih orodjih in drazih mašinah planili; pri vpeljavi tujih orodij se mora prav previdno in pazljivo ravnati; naglica več škoduje kakor počasno potovanje; le to je namen teh vrstic, da bi sprevidni naši kmetje začeli misliti o tem, kar jim priporočam, in se pogovarjati s svojimi sosedi. Seme dobrih misli se bo s tem zasejalo, ki bode gotovo dozorelo ob svojem času, kakor je že dozorelo marsikaj, čemur se je posmehovalo izprva. Saj so se „Novice“ tudi zasmehovale, ko so našim kmetom priporočale pred 15 leti svilorejo (židorejo) — „kmet in pa žida!“ — se je reklo — „kako to?“ dandanes je pa vsa druga, in takrat zasmehovane „Novice“ se ponašajo danes s svojimi kmeti, kateri so ubogali nauke „Novic“ in „Pratiko“, in so zdaj veseli, da imajo že zasejenih murb in so ž njimi kmetijstvu svojemu dodali svilorejo, ktera se bode čedalje bolj izplačevala.

Boljša sprevidnost v danes priporočani napredek pa bode svoj sad rodila posebno po tem, da se v ljudskih šolah zdatno déla za nauk in omiko naše kmetiške mladine, — da se jej oči odpró o tem, kar njihovi očetje danes še ne vidijo! Nekoliko se je — hvala zboljšanim šolam! — že začelo, al veliko več je še storiti.

Vi pa, umni gospodarji, vstopite se že zdaj ob nedeljah in o praznikih pod lipo, in začnite prevdarjati koristno združenje o novih poljedelskih orodjih.

Gospodarske skušnje.

* Žitni molj. Vsak gospodar pozná tistega žitnega molja, ki se prav za prav žitni kebric (*Kornwurm*, *curculio granarius*) imenuje. Majhen črn kebrček je, ki se, ker ima rivček, rivčarjem prišteva, komaj 3 pičice velik, okroglega, tumpastega života s trdimi nekoliko nabranimi perutnicami, ki jih pa nikdar za letanje ne rabi; s trdim rivčkom pšenično ali rženo zrno prevrta in va-nj jajčice potisne, iz kterega se škodljivi molj izcimi, ki se od zrnine moke redí, dokler družega ne ostane, kakor lusk ali pleva. — Na vso moč sem si prizadeval škodljivca se znebiti, rabil vse, karkoli sem bral v bukvah ali v časopisih, ali kar so mi ljudje svetovali; al vse je bilo zastonj. Po naključbi zvem, kako se ta mrčes najlože pokončá. Prodaj sem namreč sosedu slame, in s to dobí tudi on tega spaka v svoj skedenj, kateri je bil vès lesen; na eni strani pa je bilo obilo sená nakopičenega. In glejte! v malo dneh, ko bi jim podkuril, popusté škodljivi požerúhi sosedov skedenj. Po tej prikazni začnem misliti, da jih gotovo ni nič družega iz skednja pregnalo kakor zeló dišeče senó, in od takrat sem sklenil v skedenj le sená naložiti, žito sem pa v druga poslopja spravil. Grdeži se